اول وآخر!...

احمد راسم

الزه‌ده بولونان بك كوتوله اوفاق لفك برقاچ يونانلى ولايتلرده آكلاشيلوركه بزده غزته‌جيلك مبدأ اولان (تقويم وقايع) ك تاريخ انتشارندن ۱۲۴۷ سنهٔ هجريه‌دن سلطان (عبدالمجيد)ك وفاتنه مصادف ۱۲۷۷ سنهٔ هجريه‌سنه قدر ۳۰ سنه‌لك بر فاصلهٔ سكون واردر.

سلطان (محمود) ثانينك تأسيس كرده‌سى اولان بو آلتك وسعى غزته معارفپرورك زمان سلطنتنده عمان مقصده خادم بر صورتده ، هله‌ده بر درجه نشر ايدلمش والمزده‌ك وشنه‌لردن برينك ناطق اولديغى وجهله : (آوروپاده‌كى انتشال كبى دولت متعلق بعلومات مهمه شيلر وآوروپه خلقه اعلان ايلمش حتى « ترپ » وقعه‌سلومه‌سى انشائمدن « مصر » حادثه‌سنه متعلق بك چوق تحررات مهمه‌نك نشرينه واسطه اولمه‌رق حالى حقيقت‌سله‌دن آكاه ايلمشدر .)

(ابوالضيا) مرحوم ، (۱۹۲۰)ده طبع ايتديكى (سالنامهٔ حديقه) نام اثرده :

« تقويم وقايعك الى حال مشاراليه « محمود ثانى » زماننده اولديغندن آنك وفاتيله برابر بوكنكانده‌ه احتيق محو اولوب كيتمشدر . »

ديدكدن صوكره بر استطراد چويرورك :

(سلطان مجيد دورنده غزته كبى بر مملكت جداً علمى ، وقوفى ، كمالى ، فكرى ، اخلاقى ، عرفى ، اصيرتى ، عرفانى ، ثروتى ، قدرتى ، حاصل عقله كلمش بيك دورلو سعادتى موجب اولان وسائطه واورولده وسائطه خدمت ايده‌بيله‌ك ارباب وقوف وكماله رغبت ايدلمه‌مش ويكرمى ايكى سنه امتداد ايدن دور سلطنتده طوپلى بر جريده(۱) الله غير رسمى بر (ترجمان احوال) ظهور ايتمشدر . حتى توارخ سويلركه (تقويم وقايع) بر سنه‌نك شعبان تاريخى حاوى اولمه‌رق فقط ايرته‌سى سنه صفرده نشرده موفق اولديغى‌ده بر نسخه‌سنده محمل جك استانبولدن حركتى «شام»ه عودتندن صوكره اعلان ايده‌بيلمشدر) .

شو جمله‌لرك سوكلرى دور مجيديده مطبوعاتك حال مهمل پرورده‌كده قالش اولديغى تصوير ايدر ايسه‌ده ايلك جمله‌لرى بم كبى (باب‌عالى) جاده‌سى وجوارنده بر آشانى ، ايكى وقارى فرق سنه كزمش اولانلرى ايچه متحسس ايتمكدن خالى قالماز .

الى ، الى بش سنه اول يازلمش اولان بو جمله‌لرك آلتمش ، آلتمش بش سنه اولدن برى شارع و سرايله حاضرلانمش اولدقلرنده شبهه يوقدر .

آنجق مرحوم ابوالضيانك يازدقلرى (...) حقيقةً بورده‌ده وطن ...

... (ترجمان احوال) غزته‌سى تاريخچه‌سى آراسنده محررلرندن (رفيق) بك مرحوم حقنده يازيلان بر فقره‌دن :

(بر زمان ارباب شباب ايچنده معيشتى غزته محررلكنده آرامق فكر احرارانه‌سى مملكتمزده ايجاد ايدن ... (رفيق) بك فكر وقلمى سايه‌سنده دوام ايلمه‌دى . حيف‌كه مفخر احرار اولان بو نادرهٔ روزكار بويك قوللرده هدر اولوب كيتدى ..)

... (ترجمان احوال) غزته‌سنك تاريخ انتشارى اولان ۱۲۷۸ دن يعنى آلتمش اوچ سنه‌دن برى ...

(جريدهٔ حوادث)ده امضام تحتنده نشر اولونان

---

(۱) تميز مسى حريدهٔ حوادث

مقرى كويده بر وقعه

بر كوشكك باغچه‌سنده اسرارانكيز برحمه

دون كيجه مقرى كوينده فرنال محله‌سنده ساليه متقلقلرندن ... كوشككك باغچه‌سنده بر پوليس مأمورينك جرحيله نتيجه‌لنن بر حادثه جريان ايتمشدر .

مذكور كوشكك باغچه‌سنده ايكى كيجه‌دن برى نصف‌الليلدن صوكره ، مجهول بر شخصك دولاشديغى پوليسه اخبار ايدلمش ودون كيجه پوليس مأمورى يوسف افندى ايله بكچى باغچه‌ده ترصده مأمور ايدلمشدر .

يوسف افندى باغچه‌ده دولاشيركن ، بكچى‌يى آشاغى محله‌لره دولاشمغه كوندرمش وكنديسى‌ده اوراده‌كى قيويه صاقلانمشدر .

يارم ساعت صوكره ، مجهول بر كولكه‌نك باغچه‌نك ... يوسف افندى‌يى آغير صورتده جرح وفرار ايتمشدر .

سلاح سسلرينه قوشان پوليس مأمورلرى مجروح يوسف افندى‌يى جراح پاشا خسته‌خانه‌سنه سوق ايتمشلر ...

مرقومك مقصدله كيجه‌لرى كوشكك باغچه‌سنده دولاشديغى آكلاشيلامامشدر .

انكليز قرووازورلرى ده بوكون كيديور

« سرهوز » قرووازورى‌ده بو آقشام استانبول صولرينى ترك ايده‌جكدر . ايكى انكليز طورپيدو محربى پنجشنبه كيجه‌سى كيتمشلردى .

فرانسز كميلرى‌ده كيتمشلردر . ايتاليانلرده بوكون كيتمك اوزره‌درلر . استانبول صولرى صوك متفقين سفائن حربيه‌سندن لوزان معاهده‌سى موجبنجه تعيين اولنان مدتدن اول تخليه ايدلمش اوليور .

وبا آشيسنده غرائبلر

صحيه اوكنده بوكونكى كورولتولر

استانبولده بر ايكى وبا وقعه‌سى چيقدى وحكومت تدبير اتخاذ ايتدى : وقعه موجب اسف ، حكومت حقلى ..

ابتدا هيچ كيمسه آشى اولمادن شهردن چيقاماز ديديلر ، آشى اولانلره بر مدت زمان طوتيور ...

بالآخره حكومت شهرده آشى‌سز سياحت ايده‌بيله‌جكلرينى اعلان ايتدى ...

تجارى ايشلر بوقرارسزلق يوزندن آلت اوست اولدى .

... حكومتدن بكليورز : استانبولده بر قاچ يوز كشى ايچون سروم بولوندرمقدن كيم مسئول ايسه خان هرنسى عزل ايتسين و عزل ايتديكنى عمان اعلان ايتسين .

* * *

بوصباح صحيه‌مديريتى اوكنده وحشى كوروشلر كوردك . سياحت ايتمك اوزره اولان بر چوق كيمسه‌لر صحيه دائره‌سى اوكنده يغيلمشلردى ...

بك اوغلنده‌ده وبا وارمى؟

بك اوغلنده قاليونجى جاده‌سنده بالق سوقاغنده اسهالى كولرتوسنده يدى كون اول خسته‌لنن ۳۰ ياشلرنده استيماطك خسته‌لغك وبا اولديغى بوكونكى رنجاما طرفندن يازلمشدى . حالبوكه مرقومك خسته‌لغك دها زياده لكن بر حابه مشابه اولديغى آكلاشيلمقدن تكرار معاينه‌سى اجرا ايدلمجكدر .

قافقاسيه‌ده بر ناحيه مجلسنده اسلام قادينلر

توما متصرفلغى ... اسلام قادينى بر ناحيه شورا مجلسنه اعضا انتخاب ايتمشلردر .

اورمانلرمزدن استفاده

اورمانلرمزك حكومتجه ايشله‌تيلمسى ايچون تدقيقات و تشبثات يا پيلمقده‌در

اورمان مدير عموميسى رازى بك بر مدتدنبرى شهرمزده بولونمقده‌در .

حكومت مملكتمزك باشليجه مهم منابع ثروتى تشكيل ايدن اورمانلرى كنديسى ايشلتمك اوزره تدقيقاتده بولونمقده‌در .

رازى بكله بر محررمز حكومتك بو تشبثاتنه دائر ايده‌كى ملاقاتده بولونمشدر :

— اورمانلرمز ايچون نه دوشونوليور ؟

— مملكتمزك منابع ثروتى تشكيل ايدن اورمانلرمزى حكومت ايشله‌ته‌جكدر . بونك ايچون تدقيقاتده بولونمق اوزره بوليه بر هيئت فنيه كوندردك . بو هيئت تدقيقات اجرا ايتمكده‌در . تدقيقاتك نتيجه‌سنده راپورينى ويره‌جكدر . اويله ظن ايديورم كه بولى اورمانلرندن برنده اورمانى ايشلتمك ايچون اك مناسب اولاجقدر .

— اورمان مفتش عموميسيله بكلر رياستنده كوندرديككز بو هيئت فنيه‌دن هنوز تدقيقات نتائجى آلمادم . راپورى آلدقدن صوكره تشبثه كيريشه‌جك وآوروپادن‌ده متخصصلر جلب ايده‌جكز . بويوك ملت مجلسى بو ايش ايچون تخصيصات ده ويره‌جكدر . عين زمانده احوال وكالتى ايچون خدمت ايتمش اولاجقدر .

— بو وجهله بونك ايچون تخصيصات وضع ايدلديمى ؟

— آوروپادن متخصصلر جلبى ايچون (۲۰,۰۰۰) ليرا بولونمشدر . باقيه‌ده بو متخصصلرك جلبى تأمين ايده‌جكز . تشجير معامله‌سى ايچون‌ده آيريجه تخصيصات وضع ايدلمشدر . ۳۴۰ سنه‌سنده بو بودجه‌يى دها زياده توسيع ايده‌جكز .

— بولى اورمانلرنده نه‌كبى تأسيسات ياپيله‌جقدر ؟

...

— بلغراد اورمانلرنده تخريبات يا پيلديغنه دائر تفصيلات مسئله‌سى نه اولدى ؟

— بوتردن طلب ايتديكمز اوچ دولت يوز بيك ايراقى اورمان رسومى باره‌سنه قارشى اوراق اليوم محكمه‌ده‌در .

— اورمان مكتبى نه حالده‌در ؟

— باغچه كويده‌كى اورمان مكتبنك تعميرى اكمال ايدلمشدر .

ملعون بر ارمنى

حرب عمومى اثناسنده ... ايشانه بر اختلافى ...

روماده ۱۱ تاريخله ... يازيلمه‌ده ؛ « روماده بولونان ارمنى ... موضوعيله ... ۱۹۱۴ دن برى ... ايدلمشدر .

آقشام : ...

قواى مليه مجرملرينك عفو وتخليه‌سى

قواى مليه مجرملرينك تخليه‌سنه ...

حائيه امداد هيئتى سلانيكده

حائيه امداد هيئتى ... سلانيكه حركت ايتمشدر .

سقاديه واپوريله كلن مهاجرلر

(۱۰۴۰) مهاجر سلانيكدن ... حركت ايتديكى بيلديريلمشدر .

عادتسنانه بر قرال حاضرلانيور

...

ادبى تفرقه‌مز ۱

اوروك قحبه‌يه!

محررى : خالده اديب

— ۱ —

... طوپراقلكز طوپراغم ، اوكز اوم ! بوراسى ايچين ، بودارك چوجقلرى ايچين بر آنا ، برابشيق اولاجغم و هيچ بر شيدن قورقايه‌جغم ، والآلهى و بالله‌ى ! »

...